

lotov, z brezštevno dolžnostmi, a brez vsakih pravic in vpliva na šolo. V sosednjih kronovinah, kakor na Štajerskem in Koroškem, je bil prvi in glavni smoter šole raznarodovanje. Da pri takih razmerah ni vsepevala šola in izobrazba, je jasno. In če je bilo in kar je bilo napredka, je pripisati na račun idealno-zavednemu učitelstvu, ki je vršilo z največjim samozatajevanjem svoje dolžnosti trdno upajoč na boljše čase. Imelo je pred očmi vsikdar dobrobit in srečo našega naroda, v prvi meri kmeta veljaka in delavca.

In to učitelstvo je že v tedanjih časih gledalo v duhu — vpiti ni smelo, saj je sleherni zaveden učitelj imel svojega rabelja za seboj — na sedanjo našo domovino, ki bo le močna in sposobna, ako bo ljudstvo na vrhuncu izobrazbe.

Omenjali smo že razne zapreke in ovire pri narodnem šolstvu. To povzdigniti, to bo najboljšo sredstvo proti oduševanju, ker se bo ljudstvo, kmet že znal in vedel ostreži vseh takih, njega molzečih pijavk. Sicer pa ne trdimo, da je naše ljudstvo, tudi kmetsko vsestransko zastalo. Ne, na to naše ljudstvo smo lahko sicer ponosni. Seveda, kaj šola, toži in ugovarja ta in oni, posebno mnogo je takih na deželi, ki se sklicujejo na posameznike, kateri niso obiskovali šole, a znajo vsled svoje nadarjenosti in pridnosti le najpotrebnejše, so dobri gospodarji itd. Res je, dobe se taki avtodidakti, katerim se čudimo. Ti pa tudi sami dobro občutijo neko pomanjkanje v vednostih. In kaj in koliko bi se le dosegli, če bi hodili v šolo! Šole, šole, izobrazbe dajmo ljudstvu, le v tem je njegov obstanek in sreča.

Čudno, da nekatere stranke še v svojih programih govore silno nerade, ali celo popolnoma molče o narodni šoli, nje potrebi za vsakogar, če hoče napredovati, gospodarsko ali gmočno se ojačiti ter biti res svoboden državljani, kar ga napravi le izobrazba, šola. Ta, le ta, bo znal kljubovati vsem zatiralcem, oduševanju! Za zgled vzemimo škandinavske narode. Ti niso veliki, ne večji od nas, a vendar vsled svoje izobrazbe bogati, gospodarsko jaki, po vsem svetu poznani kot kulturni, naobraženi narodi ter obče čislani in vpoštevani med največjimi narodi na kontinentu, kakor preko oceanov. A ti narodi imajo res dobro urejeno narodno šolstvo.

Mislamo, in smo prepričani, da se v teh deželah tudi z učitelstvom ne postopa na način kot se je pri nas in se od raznih strani še danes želi, hrepeni in zahteva. Zahteva, pouk bodi na kmetskih primeren kmetskim potrebam in razmeram, je splošno za našega kmeta zapeljiva. Kmet si pod temi zahtevami misli raznovrstne šolske olajšave. Sploh se pa osnovni pouk, ki je temelj vsemu napredku, mora podavati na način, ali vsaj podoben, kot do sedaj. Brez osnovne narodne šolske izobrazbe je tudi nadaljna, strokovna izobrazba nemogoča.

Da bodo pa vspehi res dobri, treba rednega obiska, zmanjšanje števila otrok na posamezne razrede. Pri številu otrok sedemdeset, osemdeset in še več v razredu, seveda ne more biti kljub vsemu trudu in naporu učitelja zaželenega vspeha. Treba šole razširiti in povečati!

Na to je treba ljudstvo pripraviti, ga pri vsaki priliki opozarjati na shodih in v časopisih. Stranka, naj bo ta ali ona, ki se boji izobrazbe, je nasprotnica šoli, ta nima prihodnosti. Ona ne bo povzdignila naroda, ga ne bo osamosvojila v celoti, kakor tudi posameznih stanov ne.

V nekem listu smo čitali: „Denar in kapital sta brez srca.“ Tudi nevednost, neizobrazbenost je brez srca, brez vsakega pravičnega čuta in usmiljenja do bližnjega. Bodimo odkriti. Med vojno in

tudi še sedaj, po vojni so znali nevedni ljudje, kmetje pošteno odirati. Tu se je videlo brezsrčnost, neusmiljenost! Ostuden cinizem zadovoljstva: naj „škriči“ in gospoda le strada! To je neka pega, kakor pri trgovcu in obrtniku, ki jo je treba izprati potom šole in izobrazbe. V šoli in izven nje treba učiti in poudarjati ljubezen do bližnjega, da je to prva in največja ter najlepša človeška čednost. Naglašati treba, da bo lahko vsakdo potem šele srečen, če bodo srečni in zadovoljni tudi njegovi sorojaki.

Seveda pri vsem tem ne smemo misliti, da bodo ljudje enaki glede premoženja. Bogatini so bili, so in bodo! Vsak posameznik ima pravico, je dolžan, da skrbi za svoj obstanek. A ta borba in tekma bodi poštena! Kdor je v dobrem blagostanju, ta naj tudi skrbi in dá poštenega zaslužka drugim.

Svet bodi socialno pravično urejen! In k temu je v prvi vrsti poklicana narodna šola, da se ti prej navedeni, gnusni nedostaki odpravijo iz človeške družbe. Da bo pa šola kos tej svoji nalogi, treba, da se šola vsestransko podpira, učitelstvo pošteno plača, da more vse svoje moči posvetiti le šoli in izobrazbi naroda ter biti res prava in najtrdnjša opora državi.

Pogoj za to je tudi dovoljna, temeljita, vsestranska stanovska izobrazba in spretnost in kar tudi ni zadnje: učitelj bodi v svojem poklicu neodvisen; nad seboj imej le sposobne njemu dobro hoteče, za šolo vnete može.

Ne le sedanjemu oduševanju našega ljudstva, ampak tudi vsakemu prihodnjemu je napraviti konec, a to je možno le z dovoljno izobrazbo, da se bo narod znal sam pred to kugo varovati, ter vsako tako slabost s sebe sleči.

Sedanji družabni red je krivičen, zato bo moral tudi učiteljski stan bolj aktivno vstopiti v vrsto borcev zoper sedanji družaben red in bo moral postati prvi med zidarji nove družbe, prenovljenega svetovnega družabnega reda.

DRAGO HUDE:

K šolskim tiskovinam.

Mnenje nekaterih, da bi združitev razrednice in kataloga ne bila umestna, se mi ne zdi pravilna. Res je, da velja razrednica samo za eno leto, katalog pa obdrži vrednost celo človeško dobo. Je-li pa s tem rečeno, da moramo razrednice po enem letu zavreči? Ako jo združimo s katalogom, naj mu dela potem družino vso dobo. Ko človek doraste, rabijo o njem oblasti pogosto raznih podatkov. Samo s sedanjim katalogom, — to vemo iz lastne izkušnje, — zadovolji šolsko vodstvo le težko vprašujoči oblasti. Za taka poročanja mora imeti poročevalec vso učenčovo sliko združeno, posebno tedaj, ko ni več osebja na šoli, ki je poučevalo dotičnega učenca. To pa je mogoče samo takrat, kadar sta združena razrednica in katalog s potrebnimi opazkami, zdravnik in razrednika na način, kakor sem ga opisali v št. 25. »Uč. T.« S takim združenjem se prihrani papir in delo.

Kazalo vseh učencev, ki bi pojasnjevalo, v kateri knjigi je v posameznih letih vpisan učenec, bi stvari le koristilo.

Za oprostitev dnevnika, in pisanje tednika, se ne morem odločiti. Po mojem mnenju bi bilo potrebno, kakor sem povdarjal v 25. št. »Uč. T.«, ravno nasprotno. V prejšnjem desetletju sem služil na Primorskem, kjer nismo poznali dnevnika, pač pa tednik. Videli sem, kako slabo to vpliva posebno na mlajše učiteljske osebe. Nekaj časa so se še pripravljali pismono, potem samo ustno na pouk, kasneje

jim je tudi to odpadlo. Tednik, ki se more vedno pisati le za nazaj, drugače bi bil učni načrt, ne daje mlačnemu učitelju nikake spodbude k pripravi. V tedniku se piše že vzeta tvarina, celega tedna, brez vsakega specificiranja. Dnevnik pa zapopada natančno in detajlirano učno snov. Predno zapiše te detaje, moraš v mislih preiti vso učno snov, ki jo misliš predelati isti dan. Ako pa pregledaš še tretjo rubriko lanskega in še starejšega dnevnika o istem predmetu, imaš že pol priprave gotove.

Priprave pa ni potreben samo začetnik, ampak tudi že v šoli osiveli učitelj.

Učitelj, ki godrnja, da že 40 let mehanično piše vedno enaki dnevnik, ni napredujoč učitelj. Kakršnega je vrglo učiteljske med svet, tak je še danes, ko gre v pokoj. (Glej »Uč. T.« št. 27. pod »Uradne šolske knjige.«) V cel, 40 letni praksi, se ni ničesar naučil, ničesar pridobil, ako je današnji njegov dnevnik enak onemu iz prvega leta. V dnevniki moramo viti življenje s tem, da v njem podamo karakteristično sliko dnevnega našega dela. Delo in življenje nas neprestano uči, a tudi sami se moramo neprestano izobraževati, zato je umestno, da dnevnik ostane, kajti ta je vsakomur lastna kontrola in vzpodbuda k resni vsakodnevni pripravi. Ne sramujte se tudi starejši te priprave in ne mislite, da je niste potrebni. Ako doživite tudi Metuzalemovo starost, v svoji službi vendar nikdar ne boš popoln. Nikdar ne dosežeš do vrha prakse in sposobnosti. Ne bodi rokodelca, ki vedno po istem kroju šiva klate, ampak duševni delavec, ki se spopolnjuje in s tem spopolnjevanjem dvigaš od leta do leta učni uspeh.

Vsak se sistematično in ne samo »na poti v šolo« pripravljaj s pomočjo svojega dnevnika, kakor pravi Pavel Flere v letošnjem Popotniku št. 5.—6. »Direktna priprava za pouk«, piše, »mora biti učitelju opravilo, ki ga razveseljuje, oživlja njegovo delo in ga zadovoljuje. Za tako pripravo pa je zopet najpripravnější — učiteljev dnevnik.«

Tednika potemtakem ne rabimo!

DRAGOTIN HUMEK:

Izpit za meščanske šole iz tretje skupine.

(Dalje.)

Za pouk v geometriji in geometrijskem risanju nimamo v metodičnem oziru velike izbire. Že iz učiteljskega znanja knjiga: Kraus »Methodik des Unterrichtes in der Geometrie und geom. Zeichnen« — Dunaj, Pichlers W. u. S., je zastarela in je za današnje razmere le deloma uporabljiva. Prav toplo pa priporočamo delo: Pfau »Raumlehre« — Dunaj, Pichlers W. u. S. Priporočam pa, da je izdal Pfau dve deli z gori navedenim naslovom. Prvo je šolska knjiga za učence, drugo je namenjeno učitelju. V obeh knjigah je obravnavano merstvo v smislu stvarnih skupin iz učenčevega okolisa. Kako se na lahko umljiv način obrazložijo temeljni pojmi merstva, sem poizkusil pokazati v knjižici »Merstvo« — Krško, Pedagog. društvo.

Za ponavljanje načrtovalnih nalog, in za prvotno vajo v geometrijskem risanju, si poiščemo snovi iz geometrijskih knjig. Preko tisoč načrtovalnih nalog ima pa znanih Fialkovsky v knjigi: »Geometrische Konstruktionen«, ki ji založnika ne vem navesti, ker knjige v hipu nimam pri roki. Poleg načrtovalnih nalog je treba za izpit iz tretje skupine znati tudi najvažnejše iz risanja posrednih načrtov in predmetov, iz stavbarstva in strojništva. Primernih knjig za to ni. Veliko snovi je v učnih knjigah za meščanske šole. Prav dobre knjige so sestavili n. pr. Močnik,

Naprvnik, Wortner, Jahne-Barbisch, Frau, Schull i. dr. Seveda je pa treba poglobitve s pomočjo predlog, naravnih posnetkov itd.

Poleg matematike je treba največjo skrb posvetiti opisni geometriji, ki je med dijaki razupita kot najtežji predmet. A kdor si je že v geometriji utrdil prvotne pojme o projekciji, temu učenje opisne geometrije ne bo delalo preglavice. Treba je le primerne knjige. Najboljša se mi v tem pogledu zdi knjiga: Barschanek-Ludwig »Darstellende Geometrie und Raumlehre für die IV. bis VII. Kl. der Realschulen« — Dunaj, F. Tempsky. Knjiga je pisana tako razumljivo in prične pouk tako primitivno, da se da ob primerih pridnosti predelati tudi brez učitelja. Svetujem pa naj vsak, ki se loti tega dela, izvrši vse naloge, ne-le s svinčnikom, ampak s tušem in če treba, z barvo. Pri težje razumljivih nalogah in pri razmotrivanju novih vprašanj je pa na vsak način potrebno, da ponazorimo posamezne slučaje s preprostimi modeli, ki si jih sproti naredimo iz papirja, tankih palčic itd. Prav dobra je tudi knjiga: I. Renner »Darstellende Geometrie« I.—IV. del, ki se dobi v vsaki knjigarni — če ni razprodano, knjiga namreč! Danes je pač tako, da so vse knjige razprodane, kakor med vojno užgalice, blago in drugi predmeti.

Kar navajajo postavne določbe o prostoročnem risanju je zastarelo in deloma neumestno in neuporabno. Ko so kovali te določbe, se še pri nas nikomur ni sanjalo o nalogah, ki jih vrši danes moderna umetniška vzgoja. Noben resen profesor ne bo danes zahteval, naj mu narišemo in v barvah zvedemo kompliciran okrasek v renesanskem slogu a la Steigel ali kaj podobnega. Po mojem mnenju pa mora vsak kandidat za tretjo skupino obvladati takozvano risanje v toliko, da vsaj nekoliko dovršeno skicira po naravi z oljem, s svinčnikom, peresom itd., da zna izdelati tudi popolnejšo risbo v katerisibodi gorenjih tehnik in da zna vsaj preprostejši motive podati tudi v barvi. Pri skiciranju ne mislim samo enostavnih predmetov iz šolskega pouka, ampak tudi težje naloge iz prirode, arhitekture, enostavne figuralki itd. Imeti mora vsaj najprvotnejše pojme o modeliranju, sabloniranju, o izrezovanju štamplj in njih uporabi v risanju in še o marsičem. Vrhtega mora vedeti, da pouk v risanju ni samo to kar kaže ime, ampak da ima danes ta pouk še druge naloge, ki so vsaj toliko pomena kot navadna risarska spretnost.

V nastopnem podam nekoliko virov, ki si iz njih vsakdo lahko napravi prilično sliko o nalogah risanja in umetniške vzgoje. V teh delih je tudi izčrpno obravnavana metoda. Vrhtega pa nudi ta in ona knjiga vse polno snovi za samoizobrazbo v risanju. Le eno je priporočiti. Vse knjige za risanje in umetniško vzgojo so navadno bogato ilustrirane. Zato so bile razmeroma zelo drage že v predvojnem času in so danes še dražje. Največje zlo pa je, da jih je težko dobiti, ker so zveze med posameznimi državami več ali manj prekinjene. Trdno pa upamo, da se bodo razmere skoraj izboljšale. Ni pa tudi treba, da bi si naročili celo kopico knjig. Predno predelamo eno, dobimo že tako ali tako druge.

Starejše, a še vedno dobro delo je: Cl. Boldt »Lehrbuch des Zeichenunterrichtes« — Wismar, Hinstarffsche Hofbuchhandlung. Knjiga je sicer že izpred prevrata v risarskem pouku, a ima dober zgodovinski pregled o šolskem risanju do konca devetnajstega veka, kratak nauk o ornamentiki, o umetnostni zgodovini in o barvah.

(Dalje prih.)

Igralni načrt

za ljudske in meščanske šole po šolskih letih.

(Z ozirom na prva dva dela »Telovadnih iger« dr. Ljudevita Pivka *).

Prvo šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Miš in mačka, I. način, I. str. 12.
2. Slepa miš, I. str. 14.
3. Kokoš in jastreba, I. str. 17.
4. Petelinji boj, I. str. 42.
5. Volk, I. str. 18.

Lučalne igre z majhno žogo:

6. Vaje (šola) v žoganju s prosto roko, II. str. 12.
7. Podajanje žoge v ulici, II. str. 18.
8. Podajanje žoge v krogu, II. str. 19.

*) Citati I. se nanašajo na zbirko »Telovadne igre«, prvi del, (Tekalne igre) 1911, citati I pa na »Telovadne igre«, drugi del (Lučalne igre z majhno žogo), 1913.

Drugo šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Tepežko imam, I. str. 9.
2. Tekanje okoli kroga, I. str. 10.
3. Miš in mačka, 2. način I. str. 12.
4. Volk (s pribežališčem), I. str. 18.
5. Jastreba, I. str. 19.

Lučalne igre z majhno žogo:

6. Vaje v žoganju, žoganje ob steno, II. str. 14.
7. Žoganje na ugibalca, II. str. 29.
8. Gori! gori! II. str. 31.
9. Žoganje na župana, II. str. 21.

Tretje šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Sobice najemat, I. str. 11.
2. Zadnja dva naprej, I. str. 18.
3. Tepežka v krogu, I. str. 10.
4. Miš in mačka, 4. način, I. str. 12.
5. Tepežka leži (do 20 m), I. str. 15.

Lučalne igre z majhno žogo:

6. Tretja vaja, žoganje ob tla, II. str. 15.

7. Žogarje na cesarja, II. str. 25.
8. Žoganje na strelca, II. str. 28.
9. Žoganje na dvoboj, II. str. 33.

Četrto šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Miš in mačka, 4. način, I. str. 13.
2. Tepežka leži, I. str. 15.
3. Dan in noč, I. str. 26.
4. Lov divjačine, I. str. 23.
5. Tat v krogu, I. str. 11.
6. Pretekati, I. str. 19.

Lučalne igre z majhno žogo:

7. Podajanje dveh žog v ulici, II. str. 18.
8. Podajanje žoge v okrogli ulici, II. str. 20.
9. Tekme v podajanju žoge, I. in 2. način, II. str. 22.
10. Žoganje na sredinca, II. str. 30.

Ponavljanje znanih iger.

Peto šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Miš in mačka, 3. način, I. str. 12.
2. Tretjega odbijati, I. str. 15.
3. Šepava lisica, I. str. 19.
4. Volkodlak, I. str. 20.
5. Ključev trgati, I. str. 41.
6. Dvojčki, I. str. 28.
7. Izzivat (predelki 20 m), I. str. 31.

Lučalne igre z majhno žogo:

8. Podajanje žoge v daljino, II. str. 21.
9. Žoganje na mačka, II. str. 31.
10. Žoganje v obroč, II. str. 36.
11. Žoganje na klobuke, II. str. 52.
12. Žoganje na jezdece, II. str. 44.

Šesto šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Tretjega odbijati, težji načini, I. str. 16.
2. Mreža, I. str. 23.
3. Lov tatov, I. način, I. str. 29.